

Chervonenko K. S. Formation of social competence of future social workers by means of volunteer activity

The article highlights the peculiarities of the formation of future social workers' social competence by means of volunteer activity. Basing on the analysis of academic and pedagogical literature, the essence of the concepts «competence», «professional competence» and «social competence» is considered; their content and structure is clarified. It is emphasized that one of the important components of professional competence of future social workers is social competence which is aimed at ensuring effective interaction between people and the social environment to help solve various social problems. The author reveals the abilities of a socially competent social worker. There are two main approaches in determining the potential of volunteering in the formation of future social workers' social competence: firstly, volunteering affects the personality of a student-volunteer, forms a stable system of values; secondly, volunteering is aimed at optimizing the social situation in the society, allows you to create optimal conditions for social activity and responsibility, gain significant social experience, develop technologies of social work with different categories of clients. It is proved that volunteering is an effective means of professional training of future social workers, which allows to work out the technique of volunteering activity, taking into account the interests and wishes of others. The author singles out main advantages of volunteering in the formation of social competence of future social workers. This competence demonstrates in future professional the result of assimilation and active reproduction of socio-cultural experience through activities, communication, relationships and promotes the ability to gain experience in solving various social problems, initiating and activating resources for this, predicting the results, establishing effective interaction, analyzing, being responsible, as well as showing tolerance and empathy to others.

Key words: competence approach, competence, professional competence, social competence, future social workers, volunteering, volunteer activity, socially significant activity.

УДК 37.093.2.018.43:004.77

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.49>

Шевченко Л. С., Крижановський А. І., Кириленко Н. М., Кириленко В. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА БАЗІ LMS-ПЛАТФОРМИ COLLABORATOR

Сучасний етап вищої освіти в Україні характеризується особливою інтенсивністю та масштабами перетворень, зумовлених пандемією COVID-19 та запровадженням карантинних обмежень. Це своєю чергою призвело до переведення освітнього процесу на дистанційну форму. Відповідно, у педагогічній науці на першому місці опинилася проблема створення та використання електронних освітніх систем дистанційного навчання. У статті висвітлено педагогічний досвід створення та використання в освітньому процесі Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» єдиного електронного освітнього середовища, розробленого на базі платформи дистанційного навчання Collaborator. Дослідження доводить ефективність створення та впровадження в освітній процес єдиного електронного освітнього середовища, розробленого на базі системи ДН Collaborator. Виявлено особливості та функціональні переваги цієї системи, що позитивно вирізняють її з-поміж інших наявних на ринку платформ. Доведено, що рівень підготовки майбутніх учителів підвищиться, якщо використовувати в освітньому процесі елементи єдиного електронного освітнього середовища, розробленого на базі системи ДН Collaborator. Така розроблена система забезпечує управління користувачами, ролями та правами доступу, імпорт та інтеграцію з кадровими системами, контроль доступу та дій; організацію навчання та контроль успішності студентів, доступ та дії, повну автоматизацію освітнього процесу; зручність оцінювання успішності здобувачів освіти, ведення електронних журналів успішності та активності студентів в системі; можливість адміністратора співпрацювати з розробниками системи, повідомляти про неточності в роботі, консультуватися щодо коректного налаштування роботи тих чи інших модулів; мобільність і комфорт.

Ключові слова: єдине електронне освітнє середовище; дистанційне навчання; Collaborator; тьютор; користувач; навчальні модулі.

Пандемія COVID-19 внесла зміни в освітній процес, поставивши питання організації дистанційного навчання (ДН). Освітні заклади змушені терміново перевести освітній процес на дистанційну форму, що виявило низку теоретико-методологічних та практичних проблем.

Постала нагальна проблема технічного та програмного забезпечення дистанційного навчання. Великого значення набула необхідність створення єдиного електронного освітнього середовища (ЄЕОС), що дозволяє організувати ДН студентів. Створення та впровадження в освітній процес такого середовища потребує вирішення низки теоретико-методологічних та практичних проблем, серед яких важливим є вибір платформи.

Питанню дистанційного навчання присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних дослідників та педагогів-практиків, в яких підкреслюється зростаюча роль технологій і засобів ДН та необхідність їх впровадження в освітній процес. Зокрема, впровадженню у педагогічний процес моделей дистанційного навчання присвячені праці О. Андреева, В. Бикова, Ю. Богачкова Р. Гуревича, А. Гуржія, М. Кадемій, В. Кухаренка, Л. Шевченко та інші.

Також до теоретичних праць, що стосуються дистанційного навчання, відносять монографії В. Гриценка, Г. Козлакової, С. Кудрявцевої.

Дослідженням проблеми впровадження ДН в освітній процес займаються такі науковці, як Н. Басов, Н. Жевакін, В. Кобися, Н. Ничкало, А. Хуторський, Б. Шуневич, Г. Яценко.

Вивченню психолого-педагогічних аспектів дистанційного навчання присвятили свої праці В. Долинський, О. Кареліна, Ю. Овод, В. Олійник, А. Семенова, П. Стефаненко.

Мета статті – проаналізувати особливості організації дистанційного навчання студентів у єдиному електронному освітньому середовищі на платформі LMS-платформи Collaborator.

Розглядаючи в рамках дослідження поняття «дистанційне навчання», доходимо висновку, що єдиного чіткого визначення цієї дефініції у вітчизняній науці ще не запропоновано. У доробках українських та зарубіжних вчених присутні різноманітні тлумачення цього поняття. Так, Б. Шуневич у своїй монографії «ДН в системі вищої освіти Європи та Північної Америки» [1, с. 152] об'єднує поняття «електронного», «відкритого» та «дистанційного» навчання як взаємозамінні, трактуючи їх як «...сукупність інформаційних технологій, що забезпечують доставку студенту основного обсягу навчального матеріалу; інтерактивну взаємодію студентів та викладачів у процесі навчання; надання студентам можливості самостійної роботи із засвоєння навчального матеріалу; а також оцінювання їхніх знань та умінь у процесі навчання...» (Б. Шуневич [1, с. 152]).

Актуальним для нашого дослідження вважаємо тлумачення визначення «дистанційне навчання», представлене О. Андрєєвим [2, с. 33]: «...ДН – це цілеспрямований, організований процес інтерактивної взаємодії суб'єктів та об'єктів навчання між собою та з засобами навчання, причому процес навчання індиферентний до їх просторового розташування та проходить у специфічній педагогічній системі...» (О. Андрєєв [2, с. 33]).

Аналіз літературних джерел дозволяє зробити висновок про те, що організація дистанційного навчання потребує створення спеціального освітнього простору або ж спеціалізованого електронного освітнього середовища навчального закладу, яке б об'єднувало всіх суб'єктів і об'єктів інформаційної діяльності та слугувало базою для освітніх ресурсів. Вважаємо, що створення такого середовища можливе за умови використання платформи дистанційного навчання Collaborator як одного із варіантів впровадження.

Дослідивши наявні сьогодні платформи ДН, визначаємо, що всі вони мають схожу структуру та ієрархію суб'єктів освітнього процесу, відрізняючись набором функцій та навчальних модулів, таких як системи контролю успішності, електронні журнали.

У рамках дослідження нами проаналізовано особливості організації ЄОС ДН комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» (рис. 1), що організоване на базі LMS-платформи Collaborator [3] ТОВ «Давінту Україна», м. Вінниця, функціонує та удосконалюється в коледжі з 2017 р.

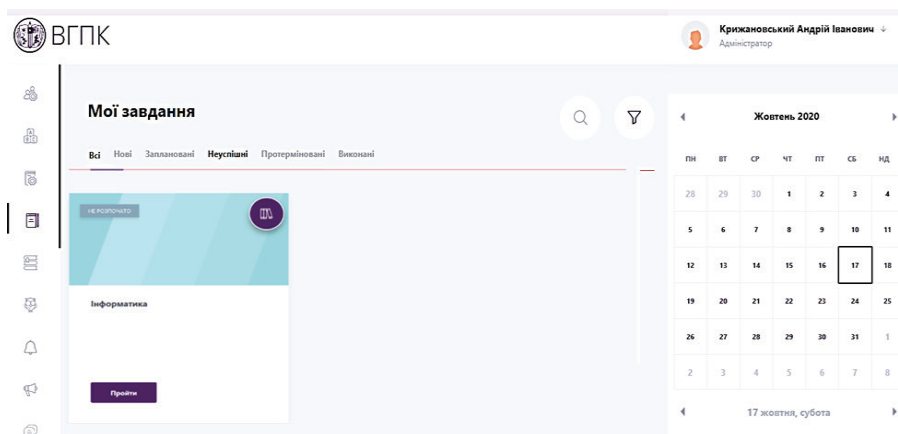

Рис. 1. Загальний вигляд єдиного електронного освітнього середовища КЗВО «ВГПК» в системі ДН Collaborator

Досліджувана нами система забезпечує:

Управління користувачами, ролями та правами доступу, імпорт та інтеграцію з кадровими системами, контроль доступу та дій. Тобто ця система є повністю закритою і обмеженою в доступі для певного кола доданих користувачів (студентів коледжу, викладачів, адміністрації). Особливістю системи в описаному контексті є те, що користувачі не можуть самостійно зареєструватися і отримати доступ до ЄОС КЗВО ВГПК. Реєстрацію та управління ролями всіх користувачів у системі Collaborator здійснює винятково адміністратор. Кожен із користувачів, реєструючись, надає адміністратору пакет необхідних даних (чітко прописаний для кожного з суб'єктів освітнього процесу), після чого отримує унікальний логін та пароль для входу в систему (рис. 2) [4, с. 84].

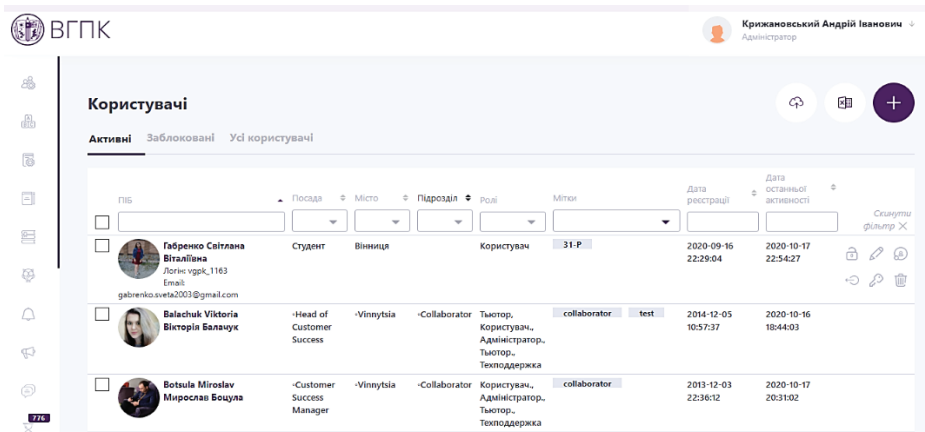

Рис. 2. Управління користувачами єдиного електронного освітнього середовища КЗВО ВГПК в системі Collaborator

Таке рішення, на нашу думку, є доцільним, оскільки дозволяє налаштувати внутрішню, корпоративну мережу взаємодії в освітньому процесі, яка своєю чергою буде повністю захищеною від стороннього впливу. Організацію навчання та контроль успішності студентів, доступ та дії, повну автоматизацію освітнього процесу [4, с. 85]. У системі наявні внутрішні засоби поетапного подання навчального матеріалу різних типів, засоби організації практикумів, внутрішні тестові системи, налаштований модуль звітності. Таким чином, досліджувана платформа дозволяє здійснювати автоматизоване навчання шляхом налагодження покрокового доступу здобувачів освіти до структурованих навчальних матеріалів. Особливість Collaborator-а полягає в тому, що студенти отримують доступ лише до певних частин матеріалу, призначених викладачем. Студент не має доступу до всіх освітніх ресурсів, їм доступні лише певні порції навчального матеріалу (у системі – курси), призначені тьютором (викладачем) (рис. 3).

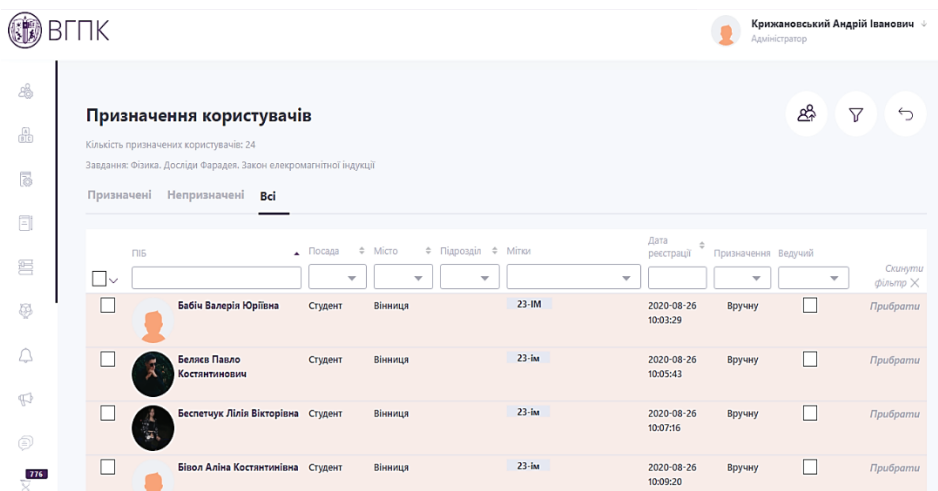

Рис. 3. Призначення завдання конкретній групі користувачів єдиного електронного освітнього середовища КЗВО ВГПК, організованого в системі Collaborator

Описана особливість, на нашу думку, дозволяє студентам не «потонути» серед потоку навчальних матеріалів, ретельно виконуючи поставлені завдання. Окрім того, модель організації навчального контенту в Collaborator-і передбачає чергування навчального матеріалу і різних форм контролю успішності (тести, завдання-практикуми) [5]. Це дозволяє актуалізувати знання та здійснювати тематичне оцінювання. Зауважимо також, що в запропонованій моделі організації навчального контенту студенти можуть переходити (отримувати доступ) до виконання наступного завдання в курсі лише виконавши попереднє. Такий підхід передбачає виконання завдань поетапно і не перевантажує студентів.

Зручність оцінювання успішності здобувачів освіти, ведення електронних журналів успішності та активності студентів у системі. У Collaborator-і наявний спеціалізований модуль, що дозволяє викладачам та адміністрації навчального закладу контролювати активність та успішність студентів, а також інтенсивність роботи в системі всіх суб'єктів освітнього процесу. Завдяки цій опції користувач, залежно від ролі в системі (тьютор / адміністратор), може контролювати навчальну діяльність студентів, регулювати їх вза-

смордію. Такий підхід суттєво підвищує зацікавленість суб'єктів освітнього процесу в активній взаємодії в системі, а також забезпечує прозорість оцінювання.

Особливої уваги заслуговує робота Collaborator-а в режимі перевірки засвоєння навчальних матеріалів студентами. Зокрема, внутрішня система тестів розроблена таким чином, що в процесі їхнього виконання, окрім часового обмеження, студенти обмежені також у діях в мережі Інтернет. Для прикладу, при відкритті сторонньої вкладки у браузері за умови відкритого і розпочатого тесту, останній автоматично анулюється і зараховується студентам до числа провалених. Окрім того, робота облікових записів регламентована в системі таким чином, що один обліковий запис може бути активний в системі лише з одного пристрою, що унеможливує одночасне відкриття тесту і теоретичного матеріалу [4, с. 85].

Можливість адміністратора співпрацювати з розробниками системи, повідомляти про неточності в роботі, консультуватися щодо коректного налаштування роботи тих чи інших модулів (рис. 4).

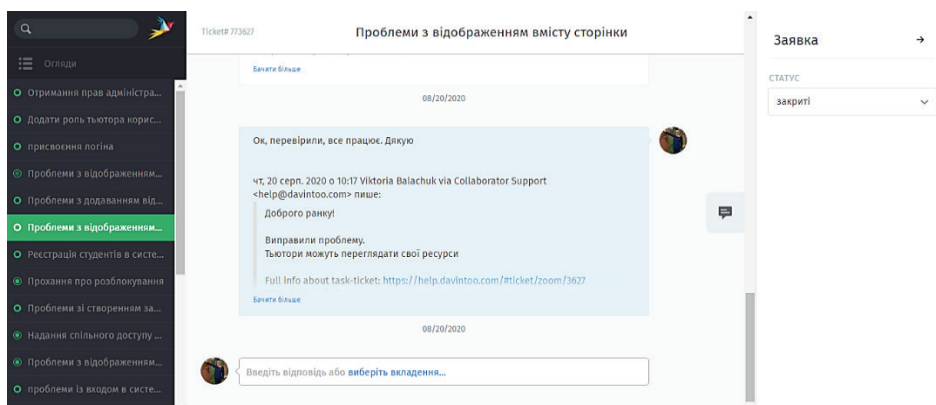

Рис. 4. Чат адміністратора системи ДН Collaborator із розробниками

Варто також відзначити можливість окремих доопрацювань платформи розробниками залежно від потреби конкретної організації. Інтерфейс системи дистанційного навчання Collaborator налаштовується розробниками у стильовому оформленні замовника. Така опція дозволяє гармонійно інтегрувати систему ДН, наприклад, у структуру офіційного веб-сайту закладу [5] (рис. 5).

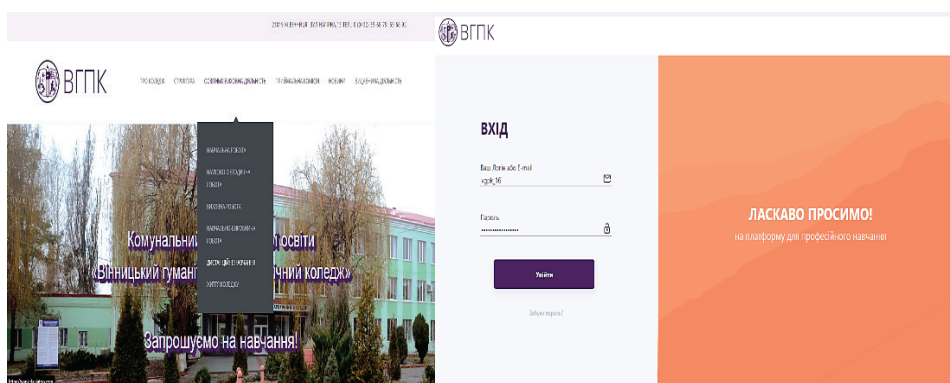

Рис. 5. Інтеграція системи ДН Collaborator у структуру офіційного сайту КЗВО «ВГПК»

Мобільність і комфорт. Система ДН працює на всіх сучасних пристроях, адаптується під планшети та смартфони, для роботи достатньо браузера та доступу до мережі Інтернет [4, с. 85].

Експериментальна робота з організації та впровадження ЄОС КЗВО «ВГПК», розробленого на базі системи ДН Collaborator триває з 2017 року. Аналізуючи власний педагогічний досвід організації освітнього процесу в описаній системі, нами було визначено переваги використання системи ДН на базі LMS Collaborator:

- доступ до значних масивів інформації;
- швидкий та надійний доступ до даних;
- можливість зв'язку в реальному часі;
- збереження інформації в електронному вигляді;
- можливість зберігати величезні обсяги інформації;
- автоматизація роботи;
- реалізація інтерактивного середовища [4, с. 86]).

З 2017 року викладачами коледжу неодноразово проводилися дослідження ефективності використання єдиного електронного освітнього середовища КЗВО «ВГПК», розробленого на базі системи ДН Collaborator. Викладачами кафедри інформатики та інформаційних технологій в освіті, було проведено дослідження ефективності практичного використання описаного освітнього середовища.

Гіпотеза нашого дослідження полягала у припущенні, що рівень підготовки майбутніх учителів підвищиться за рахунок використання в освітньому процесі елементів ЄОС КЗВО «ВГПК», розробленого на базі системи ДН Collaborator.

З метою підтвердження сформульованої гіпотези нами було проведено експеримент у чотирьох академічних групах (21-Ш(б), 22- Ш(б), 31-Ш(б), 32-Ш(б), здобувачів вищої освіти рівня «бакалавр початкової освіти» спеціальності 013 «Початкова освіта». Як критерій для аналізу рівня навчальних досягнень обох груп ми взяли поточні семестрові оцінки і, використовуючи методи математичної статистики, визначили, наскільки значима різниця оцінок між експериментальними і контрольними групами, чи можна прирівняти ці групи як такі, що мають однаковий рівень знань з предмету. Для забезпечення вірогідності результатів дослідження було використано критерій Стьюдента [6, с. 208].

В експериментальній групі навчання проводилося з використанням ЄОС КЗВО «ВГПК», розробленого на базі системи ДН Collaborator, а в контрольній – з використанням традиційних засобів і методів. Під час контрольного зрізу на завершальному етапі експерименту підтвердилась наша гіпотеза. Контрольні завдання в обох групах були однаковими, але успішність їх вирішення помітно відрізнялась за якістю і швидкістю виконання. Це дає право вважати, що використання в освітньому процесі запропонованої моделі ЄОС на базі системи ДН Collaborator є ефективним.

Висновки. Проведене дослідження доводить ефективність створення та впровадження в освітній процес ЄОС, розробленого на базі системи ДН Collaborator. Окрім того, виявлено особливості та функціональні переваги системи ДН Collaborator, що позитивно вирізняють її з-поміж інших, наявних на ринку платформ. У рамках дослідження було описано педагогічний досвід створення та використання ЄОС комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», розробленого на базі системи ДН Collaborator. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у подальшому доопрацюванні запропонованого нами середовища, а також поглибленому теоретичному та практичному вивченні можливостей підготовки майбутніх учителів із застосуванням елементів єдиного електронного освітнього середовища, розробленого на базі системи ДН Collaborator.

Використана література:

1. Шуневич Б. І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Ін-т вищ. освіти АПН України. Київ, 2008. 510 с.
2. Андреев А. А., Солдаткин В. И. Дистанционное образование: сущность, технология, организация. Москва : Издательство МЭСИ, 1999. 196 с.
3. Блог системи дистанційного навчання Collaborator. URL: <http://blog.collaborator.com.ua/?lang=ru>.
4. Крижановський А. І. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів початкової школи з використанням веб-технологій в педагогічних коледжах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2017. 264 с.
5. Collaborator – leader in elearning systems. URL: <http://wiki.collaborator.com.ua/>.
6. Шевченко Л. С., Уманець В. О., Медведєв Р. П. Особливості професійної підготовки майбутнього педагога у Smart-університеті. *Концептуальні засади розвитку смарт-освіти: досвід, реалії, перспективи: монографія.* Вінниця : Діло, 2019. С. 188–211.

References:

1. Шуневич, Б. І. (2008) Rozvitok distantsiynogo navchannya u vischly shkoll kraYin Evropi ta PivnichnoYi Ameriki: dis. ... d-ra ped. nauk : 13.00.01 [Development of the controlled from distance studies is at higher school of countries of Europe and North America: dis. ... Dr. Ped. Science: 13.00.01]. In-t visch. osvIti APN UkraYini. K. 510 s. [in Ukrainian]
2. Andreev, A. A. (1999) Distantsionnoe obrazovanie: suschnost, tehnologiya, organizatsiya [Distance education: essence, technology, organization] M. 196 s. [in Russian]
3. Blog sistemyi distantsionnogo obucheniya Collaborator [Distance Learning System Blog Collaborator] URL: <http://blog.collaborator.com.ua/?lang=ru> (Data zvernennia: 08.11.2020)
4. Krizhanovskiy, A. I. Formuvannya profesYnoYi kompetentnostI maybutnIh vchitelIv pochatkovoYi shkoli z vikoristannyam veb-tehnologiy v pedagogichnih koledzhah: dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 – teoriya I metodika profesYnoYi osvIti [Formation of professional competence of future primary school teachers with the use of web technologies in pedagogical colleges: dis. ... cand. ped. Sciences: 13.00.04 – theory and methods of professional education] Vinnytsia. 264 s. [in Ukrainian]
5. Collaborator – lider v systemakh navchannya [Collaborator – leader in elearning systems] URL: <http://wiki.collaborator.com.ua> (Data zvernennia: 08.11.2020)
6. Shevchenko, L. S. Umanets, V. O. Medvedev, R. P. (2019) OsoblivostI profesYnoYi pIdgotovki maybutnogo pedagoga u Smart-universiteti // KontseptualnI zasadi rozvitku smart-osvIti: dosvid, realIyi, perspektivi: monograflya [Peculiarities of professional training of a future teacher in Smart-university // Conceptual principles of smart education development: experience, realities, prospects: monograph] Vinnytsia. Dilo. s.188-211 [in Ukrainian]

Shevchenko L. S., Kryzhanovskiy A. I., Kyrylenko N. M., Kyrylenko V. V. Organization and peculiarities of application the distance learning system based on the LMS-platform collaborator

The current stage of higher education in Ukraine is characterized by a special intensity and scale of transformations caused by the COVID-19 pandemic and the introduction of quarantine restrictions on the activities of educational institutions. This, in turn, led to the transition of the educational process of to distance learning. Accordingly, in pedagogical science in the first place arose the problem of building and application electronic educational systems for distance learning. The article highlights the pedagogical experience of building and application in the educational process of the Municipal Institution of Higher Education «Vinnytsia Humanitarian and Pedagogical College» a single electronic educational environment, developed on the basis of the distance learning platform Collaborator. The research proves the effectiveness of the creation and implementation in the educational process of a single electronic educational environment developed on the basis of the DN Collaborator system. Features and functional advantages of this system are revealed, which positively distinguish it from other platforms available on the market. It is proved that the level of training of future teachers will increase due to the application in the educational process of elements of a single electronic educational environment, developed on the basis of the DN Collaborator system. This developed system provides management of the users, roles and access rights, import and integration with personnel systems, access control and actions; organization of training and control of students' progress, access and actions, full automation of the educational process; convenience of evaluating the success of students, keeping electronic journals of achievements and activities of the students in the system; the ability of the administrator to cooperate with the system developers, to report inaccuracies in the work, to consult on the correct configuration of certain modules; mobility and comfort. The study proves the effectiveness of the creation and implementation of the EEU in the educational process, developed on the basis of the DN Collaborator system.

Key words: unified electronic educational environment; Distance Learning; Collaborator; tutor; user; training modules.

УДК 377

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.77.50>

Шолох О. А.

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

У статті представлений теоретичний аналіз змісту та структури проблеми формування комунікативної культури майбутніх психологів. Глобальні зрушення у всіх сферах діяльності суспільства, викликані активізацією напрямів комунікації та інформаційного обміну, дедалі більше привертають увагу вчених-філософів, культурологів, соціологів і представників інших соціальних наук.

Акцент на проблемі комунікації зумовлений як логікою сучасного етапу історичного розвитку людства, так і внутрішньою логікою розвитку філософії, психології та педагогіки. Авторка статті переконливо доводить, що культура як глобальна комунікація дозволяє не тільки пасивно споживати різноманітні символічні форми, а й продукувати нові на основі реальності та індивідуального досвіду. Звідси й виникає потреба у дослідженні та введенні в науковий обіг понять із детальним тлумаченням їх методологічних та науково-педагогічних базисів. Одним із таких понять, яке нині зайняло чільне місце, є «комунікативна культура майбутнього психолога» як інтегральне явище, яке здатне поєднувати в собі лінгвістичний, психологічний та педагогічний зміст.

У статті розкриті компоненти комунікативної культури майбутнього фахівця, визначені об'єктивні фактори, які впливають на формування комунікативної культури майбутнього психолога, обґрунтовано класифікацію форм мовної комунікації за різними критеріями. Визначено основні функції комунікативної культури психолога, спрямованої на кваліфіковану допомогу у навчанні, вихованні та розвитку особистості. Авторкою статті використано методику «Діагностика психологічних труднощів спілкування». На основі отриманих за методикою даних складений профіль психологічних труднощів спілкування у студентів. У статті наголошується, що одним із основних завдань освіти на сучасному етапі є виховання комунікативної культури, отже, активної творчої діяльності усіх учасників освітнього процесу.

Ключові слова: культура, комунікативна культура, майбутній психолог, професійна підготовка, функції, зміст, структура формування комунікативної культури.

Проблемою ефективної трансформації економічного, політичного, світоглядного, ціннісного буття українського суспільства ХХІ століття стає розвиток освіти, переосмислення усіх форм, методів та технологій транслявання знання. Поступовий розвиток духовної сфери сучасного суспільства тісно пов'язаний з установами пріоритету загальнолюдських цінностей, осягнення й осмислення яких неможливе без усвідомлення сутності та значення загальнолюдської культури в широкому змісті цього поняття. Важливу роль у процесі удосконалення загальнолюдської культури відіграє комунікативна культура.

Комунікація в педагогіці зводиться до інформаційного, технологічного, мовленнєвого аспекту означення спілкування як суто технологічного засобу передачі інформації. З іншого боку, вона сприймається як щось таке, що не може бути визначальним у педагогічному процесі, як матерія, яка є нейтральною відносно сутності, змісту, цінностей педагогічної науки.